

Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer

Yalvaç Ural (1945, Konya) Kitaplarının sayısı 100’ü aşan yazarın yurtiçinde ve yurtdışında pek çok ödülü bulunmaktadır. Kitapları Almanca, İngilizce, Sırpça, Hırvatça, Lehçe, Arnavutça, Makedonca, Çingenece (Üsküp), Macarca, Rusça, Farsça, Arapça ve Hollanda diline çevrildi. Bir hikâyesi, Japonya’da lise ders kitabına alındı. Oxford University Press’in 1992 yılından beri orta öğretimde okutulan bir antoloji ve iki kitabında öyküleriyle yer aldı.

2001 yılında “Uluslararası Şiir Festivali”nin milenyuma rastlayan 32. kutlamasında “Armonikanın Şairi”, “Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu” diye adlandırıldı. Festivalin internetteki sitesinde ünlü çevirmen, yazar ve eleştirmen Dick Koopman, “Yetişkin şiirinin lirik şairi, çocuk edebiyatının şampiyonu, Armonikanın Şairi, kitapları pek çok dile çevrilen yazar” diye söz etti Yalvaç Ural’dan.

Ödülleri: 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı Şiir Birincilik Ödülü, 1979. Milliyet Sanat Dergisi Oyun Yarışması Ödülü, 1980. Türk Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü Yarışması’nda Şiir Başarı Ödülü, 1983. Dünya çocuk edebiyatına yaptığı katkılardan dolayı Polonya Uluslararası Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülü, 1986. TRT Yılın En İyi Çocuk Yazarı Ödülü, 1986. Çocuk Vakfı Ödülü, 1992. Ankara Üniversitesi Onur Plaketi, 1996. TÖMER Yılın En İyi On Yazarı Ödülü, 1996. Kosova – Yılın Yazarı Ödülü, 2003. Ülkemiz kültürüne katkılarından dolayı, Doğu Üniversitesi Onur Ödülü, 2012.

Semih Poroy (1954, Samsun) İlk çizgileri 1975 yılında *Akbaba* mizah dergisinde yayımlandı. 1977’de haftalık mizah sayfası “Ciddiyet”le başladığı *Cumhuriyet* gazetesi çizirliği, günümüzde günlük bantkarikatürü “Harbi” ve aynı gazetenin kitap ekine hazırladığı haftalık çizgi-dizisi “Feklayve” ile sürüyor. 1980’li yıllar boyunca *Milliyet Çocuk* dergisinde çalıştı. Ayrıca, edebiyat dergisi *Varlık*’ta yaklaşık yirmi yıldan bu yana desenleriyle yer alıyor. Birçok kitap resimleme çalışması olan Poroy’un karikatür üzerine yayımlanmış yazıları da bulunuyor. Karikatürcüler Derneği yönetim kurullarında yer aldı, başkanlık yaptı. *Portreler* (1998), *Meyhane Peçeteleri* (1998), *Gölgenizi Kullanabilir miyim?* (1999), *Feklayve* (2008), *Ohne Worte* (2008, Almanya’da basıldı) isimli kitapları yayımlandı.

Kardeřim Fatoř Aydın'a...

YALVAÇ URAL

Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer

Çocuklara Denemeler

Resimleyen
Semih Poroy

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları – 4043
Doğan Kardeş – 545

Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer / Yalvaç Ural
Resimleyen: Semih Poroy

Kitap editörü: Devrim Çakır
Düzeltili: Filiz Özkan

Grafik tasarım: Süreyya Erdoğan

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

1. baskı: İstanbul, Şubat 2014
4. baskı: İstanbul, Mart 2016
ISBN 978-975-08-2714-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2012
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 34425 Karaköy / İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

Merhaba Küçük Kızım Şafak! • 7	
Anne Baba Kandırmacaları • 11	
Bir Bardak Çayın Öyküsü • 14	
Elleri Kınalı Çocuk • 17	
Küçük Arkadaşlarımdan İlginç Öyküler • 21	
Temel Reis Ispanağı Yoğurtsuz Yer! • 27	
Babamın Masalı ve “Taban Vermek” • 33	
Sözcüklerle Gelen Mutluluklar • 36	
Büyüyünce Ne Olmak İstersiniz? • 39	
Karne Öyküleri • 43	
Yirmi Yıl Bekleyen Şiir • 48	
Bayram Çocuğu • 52	
Trajik Komik Bir Babaanne Öyküsü ya da “Bumerang Gibi Geri Dönen Yanlış Eğitim” • 55	

Çocukların Önünde Yazışmayalım Hakkı Abi! • 58
Yeni Bir Masal / Yeni Bir “101 Dalmaçalı” • 63
İkinci “Korkma Sönmez” • 67
Öğretmenim, Bir Annem de Sensin Benim! • 71
İmza Günü Şenlikleri • 75
Altından TIR Geçemeyen Köprü • 80
Şimdiki Büyükler Harika • 83
Babasız İlk “Babalar Günü” • 87
Çocuklar ve Kediler • 89
Dikkat! Yazılı Var! • 93
Kendini Övmek Ayıptır! • 97
Kalbimize Kaka Yapan Sanal Kuş! • 100
Dilimizdeki İlginç ve Anlamsız Sözcük • 104
Estetik Burunlu Köpek!.. • 107
Belçikalı Konuğumuz Peter’in Gidişi • 111
“Bence Çok Komik!” • 116
Müjdat’ın Şakası • 120
“Sakız Atıcıları”nı Nasıl Bilirsiniz? • 124
“Güzel Sayfam Hoşça Kal, Bu Masalı Kuşa Sal!” • 126

Merhaba Küçük Kızım Şafak!

Yıllar önceydi. *Milliyet Kardeş* dergisinin yayın yönetmenliğini yapıyordum. Her yıl olduğu gibi, o yıl da bir yarışma düzenlemiştik. Sonuçlar belli olmuştu; kazanan okurlarımıza telefon edip kendilerini kutluyor, bu arada da düzenleyeceğimiz ödül törenine katılıp katılmayacaklarını soruyorduk. Her zaman olduğu gibi hem uzaklık hem de maddi olanaksızlıklar yüzünden, istedikleri halde okurlarımızın büyük bir çoğunluğu ödül törenine katılmıyordu. Kimileri geleceklerini, kimileri bir yakınlarıyla ödülleri aldıracaklarını söylüyor, kimileri de ödülü postayla bizim göndermemizi istiyordu.

Yaz günüydü, hava da oldukça sıcaktı. Odamda yazı yazıyordum. Birden, kapının önünde mavi gözlü, sarı saçlı, biraz sıksa, ama bütün yüzüyle gülen bir çocuk belirdi. Bana bakıp gülümsüyordu. Onu tanımamı bekler gibi bir hali vardı. Çalış-

semihpoker.org

şanlardan birinin çocuğu olduğunu düşünüp, “Sen kimin kızısn?” diye sordum. “Adım Şafak, ben *Milliyet Kardeş* okuruyum!” dedi. Yanımdaki koltuğa oturdu. Kazandığı ödülü almaya geldiğini söyledi. Yerimden kalktım, kendisini kutlayıp öptüm, ben de yanındaki koltuğa oturdum. Nereden ve nasıl geldiğini sordum. “Gebze’den, otobüsle” deyince, neredeyse yere düşüyordum.

Hemen beni büyük bir olgunlukla sakinleştirdi: “Merak etme Yalvaç Abi, annemle birlikte geldim. O aşağıda beni bekliyor” dedi. Ve sanki soracağımı bilmiş gibi, annesinin neden gelmediğini açıklamaya başladı. Annesi psikologmuş. Ve ona, “Sen artık büyüdün, git kendi işini kendin yap!” demiş. Şafak beni şaşırtmaya devam ediyordu. Ama bu kez sıra bendeydi. “Şimdi git aşağıya, annene söyle; insan kızını ödül aldığı bir günde yalnız bırakmazmış de!” dedim. İki dakika sonra, Şafak’la annesi Ayşe Önal odamdaydılar. İşte o günden sonra Ayşe de, Şafak da benim en yakın dostlarım oldular. Aradan geçen yıllar içinde de ilişkilerimiz hiç kopmadı. Şafak o büyüdükçe büyüyen güzel yüreğiyle, benim gibi kızım Burcu’nun gönlünde de koca bir yer edindi kendisine.

Şafak, İsviçre’de şanssız bir tren kazası geçirdi. Şu anda, çok şükür sağlığı yerinde ve yeni bir yaşama hazırlanıyor: Hem de tıpkı çocukluğundaki gibi güçlü, olgun ve kararlı. Üstelik de her zaman, hep yanında olan annesiyle birlikte...

Seni çok seviyoruz Şafak. Sen her zaman, her şeyi becerecek güçte ve yetenektesin. Sana, Milliyet Çocuk Kulübü üyelerinin sevgilerini gönderiyor, dönüşünü özlemle bekliyoruz.

Ha bu arada, son buluşmamızda bizi ekmiş olduğunu sana hatırlatmakta yarar görüyorum.

Kocaman bir dünya kadar sevgiyle, seni doya doya kucaklıyor ve gözlerinden öpüyorum. Yalvaç Abi'n.

23 Haziran 1996, *Milliyet Gazetesi*

Şafak'la (Pavey), özellikle de annesiyle ilişkilerimiz, ara sıra kesintiye uğrasa da, bu hep onların yurtdışında, İsviçre ve İngiltere'de yaşadıkları dönemlere rastlar. Gerçi Frankfurt kitap fuarlarında karşılaşıp özlem giderdiğimiz günler de çok olmuştur. İstanbul'a her gelişlerinde fırsat buldukça gazeteye gelir, bana uğramadan gitmezlerdi. Gerçekten yaşamının pek çok anına tanık olduğum bu çocuğu çok sevmişimdir. Onun da benimle ilgili düşüncelerinin aynı olduğunu biliyorum. Yaşadığı talisiz kaza bile yıldıramadı onun yükselişini. Çok önemli görevlerde bulundu. Her şeyin altından başarıyla kalktı. Yazar oldu.

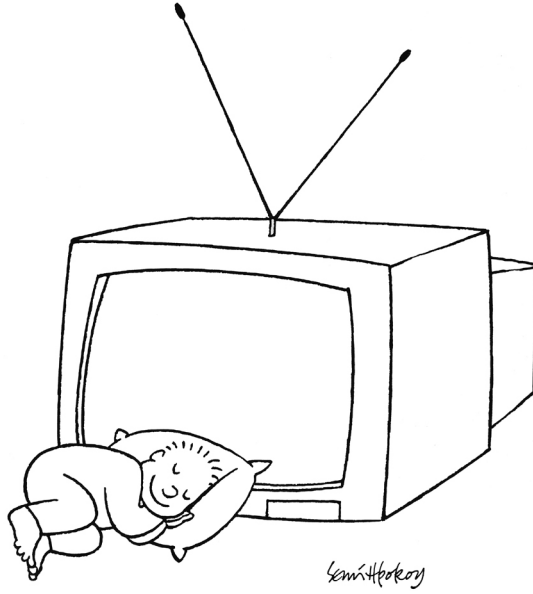

Ülkemizin saygı-değer bir milletvekili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi sıralarına oturdu. O iyi bir *Milliyet Çocuk* dergisi ve *Miliyet Kardeş* dergisi okuruydu. Üstelik de ödüllü bir okur.

Şafak, 2012 yılında ABD Dışişleri Bakanlığı “Uluslararası Cesur Kadınlar Ödülü”ne layık görüldü. Ödülü 8 Mart Kadınlar Günü’nde ABD Başkanı’nın eşi Michelle Obama ve Hillary Clinton’ın elinden aldı (*üstte, ortada*).

MERAKLISINA NOT: Bu yazı, 26 Haziran 1996’da, *Milliyet* gazetesindeki köşemde yayımlandı. Daha sonra da 1997’de çıkan Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer adlı kitabımda bazı eklemelerle yer aldı. Şafak, yaşamının her döneminde öylesine güzel ve anlamlı çalışmalara ve başarılarına imza attı ki, ben de yazıma bunları taşımak gereğini duydum. Aynen 2012 aldığı “Uluslararası Cesur Kadınlar Ödülü” gibi... Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’ndeki yöneticilik görevinden ayrılarak milletvekili olan Şafak, uluslararası kamuoyunda insan hakları, insani yardım ve küresel barış konusundaki çalışmalarıyla tanınıyor.

Anne Baba Kandırmacaları

Saat neredeyse on ikiye geliyor. Ama çocuk aklına koymuş bir kere: Bu akşam, babasının yıllardır anlata anlata bitiremediği ünlü “Bisiklet Hırsızları” adlı filmi izleyecek. Hem de babasıyla birlikte: Filmin kahramanı da bir baba ile çocuk.

Merak ve sabırla “tartışma” programının bitmesini bekliyor. Ama o kadar çok konuşmacı var ki, biri susup biri başlıyor. Bazen de hepsi birden

konusuyor. “Bunu nasıl yapabiliyorlar?” diye düşünüyor çocuk. Filmin başlama saati çoktan geçti bile. Programın biteceği yok. Anne, “İstersen git yüzünü yıka... Belki biraz açılırsın!” diyor. Çocuk kalkıp banyoya gidiyor. Soğuk suyla yüzünü yıkayıp geliyor. Yine uzanıyor koltuğa. “Yatma! Otur! Yoksa yine uykun gelir!” diyor anne. Doğruluyor çocuk. Ama gözlerinin üzerine uyku oturmuş bir kere... Gidecek gibi de gözüküyor.

“Boşuna bekliyoruz. Bu tartışma bitmez!” diyor baba. Anne, “Oğlum istersen sen beş on dakika uyu. Film başlayınca ben seni uyandırırım” diyor. Çocuğun anne ve babasına güveni tam. Hiçbir şey söylemeden hemen yumuyor gözlerini. Çok geçmeden film başlıyor. Baba koltuğuna yerleşiyor. Anne bir daha yerinden kalkmak istemediği için, babaya bir şey isteyip istemediğini soruyor. Sonra da koca bardaklara çay koyup, gelip yerine oturuyor. Anne, kocasına bakarak, “Bu hafta çok yoruldu. Ne dersin, uyandırayım mı?” diye soruyor. Baba gözleriyle, “Bırak uyusun” diyor ve ekliyor: “Nasıl olsa yine oynar bu film!..”

Anne ve baba filmi izlemeye başlıyorlar. Çocuk deliksiz uyuyor. Bir ara sağından soluna dönüyor. Baba hemen televizyonun sesini kısıyor. Film bittikten sonra, televizyonu kapatıp çocuğu uyandırıyorlar. “Hadi kalk oğlum, yatıyoruz!” Çocuk, şaşkınlık içinde. Sanki okul servisini kaçırmış gibi. Uykulu gözlerle soruyor: “Ne oldu, film başlamadı mı?” Baba, “Program uzadı. Başka gün yayımlayacaklarmış” diyor. Çocuk büyük bir öfke içinde, söylene söylene gidip yatıyor.

Anne baba birbirlerine bakarak, pandomim sanatçıları gibi gülüyorlar. Acaba gerçekte kandırılan kim? Çocuk mu, onlar mı? Ertesi gün çocuk gerçeği sokakta arkadaşlarından öğreniyor. Ve kendi kendine şöyle diyor: “İçinde sevgi de olsa, hiçbir zaman on kuruşluk uykuya satılmamalı güven duygusu...”

Bir Bardak ayın yküsü

Masama oturmuş, ne yazsam diye düşünürken, çalışma arkadaşım Oya masama bir bardak çay getirdi. Bu ay, birden yıllar önce yazdığım, ama hiçbir kitabımda yer vermediğim, bir öykü-şiirimi, çayın bu efsanevi güzel öyküsünü anımsattı bana. Biraz gecikerek de olsa onu bu kitabıma koyarak, kendimi şiiirime ve size bağışlatacağımı düşünüyorum.

Bir gün
Yoksul bir köylü
Söğüt ağaçlarının
Altına oturmuş
Dua ediyormuş.
“Tanrım,
Bir dileğim var senden
Eğer olursa
Tam dokuz gün
Uyumadan sana

Dua edeceğim” diyormuş.
Ve günü gelmiş
Dileği olmuş
Yoksul köylünün.
Tam dokuz gün de
Uyumadan dua etmiş.
Ama,
Dokuzuncu günün akşamı
Yorgunluktan
Kapanıvermiş gözleri...
Ve sabaha dek uyuyuvermiş.
Ertesi gün
Öfke içinde uyanmış
Yoksul köylü.
Lanetler yağdırmış
Gözlerine
Ve yetinmeyip
Kesmiş gözkapaklarını
Kötülük ettikleri için
Kendisine.
İki küçük et parçası
Koparılmış
Kelebek kanatları gibi
Düşmüşler yere;

Bir yıl sonra da
Bir ot sürgün vermiş
Gözkapaklarının
Düştüğü yerden;
Yeşil,
İnce yapraklı
Bir ot.
Düştüğü kaptaki
Kaynayan suyu
Köylünün gözlerinden akan
Kanlar gibi
Kırmızıya boyuyormuş hemen.
İşte insanlar o günden sonra
Bu kırmızı suyu
Kutsal sayıp
Şekerle içmişler.
Adına da “çay” demişler.
Ama
Çok içenlerin
Bir türlü uyku girmemiş
Gözlerine.
Geceleri uykusuz geçirmişler hep
O yoksul köylünün
Yerine.

Yalvaç Ural

Elleri Kınalı Çocuk

Samir Hekim

Ayşegül bu yaz tatilinde, anne baba-sıyla birlikte dedesinin oturduğu il-çeye gitmiş. Rastlantı bu ya, bir akra-balarının da düğünü varmış. Annesi, Ayşegül'ü düğünden bir gece önce, gelin evinde yapılan kına gecesine gö-türmüştü. Ayşegül ilk kez böyle bir geceye katıldığı için çok eğlenmiş. Tabii, okulun açılmasına çok var diye, teyzesi Ayşegül'ün de ellerine ve ayakları-na kına yakmış.

Bu iş önce çok hoşuna gitmiş Ayşegül'ün. Ama daha sonra, “Ya çıkmazsa, okulda arkadaşlarım benimle alay ederlerse?” diye kara kara düşün-meye başlamış. “Üstelik de bir yararı yok, neden böyle bir şey yapılıyor?” diye bitirmiş bana yazdığı mektubunu. Ona katıldığımı pek söyleyemeyece-ğim. Çünkü Anadolu insanının yaptığı her şeyin

altında genellikle bir yarar vardır. Özellikle bitkilerle üretilen birçok şey, yararı doğrulandığı için kullanılmaktadır.

Yıllar önce, kınayla ilgili bir araştırma yapmış ve elleri boyayan bunca bitki varken, neden kınanın seçildiğini araştırmıştım. Sonra öğrendim ki, bütün gün tarlada, bahçede elleriyle, yalınayak çalışan insanlar, el ve ayaklarını deri hastalıklarından, mantarlardan korumak, kesik ve yaraların mikrop kapmasını engellemek için kına yakıyorlarmış.

Doktorlar, mantarların nemli ortamda ürediğini ve kınanın eldeki nemi ortadan kaldırdığı için, mantar türü hastalıkların gelişmediğini, eskiden özellikle elleriyle yemek yiyen insanların da tırnakları arasında mikroplar oluşmadığını söylüyorlar.

Özellikle “dermotofit” türü mantarların üremesini kınanın durdurduğu tıpça kanıtlanmış. Tabii, saça yakılan kınayla, saç renginin değiştirilmesi dışında, yine bit gibi deri parazitlerinin yok edilmesinin amaçlandığını, halk hekimleri denen “şifacılar” söylüyorlar.

Kırsal kesim insanları, geçmişte, kendi kendilerinin doktorları oldukları için, kınaya öyle

inanmışlar ki, onunla ilgili atasözleri ve deyimler üretmişler: “Analı kuzu kınalı kuzu”, annesi temiz olanın çocuğu da temiz ve bakımlı olur anlamında kullanılır.

İnsanımız için kına faydalı bir bitki. Ben inanıyorum, Batı dünyası da inanıyor olmalı ki eczanelerde ithal malı kınalı şampuanlar görüyoruz.